

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВНЗ НА ПІДСТАВІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Опара Н.М.
доцент кафедри безпека життєдіяльності
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Дударь Н.І.
завідувач лабораторії
кафедри безпека життєдіяльності

Серед дисциплін гуманітарно-технічного спрямування важливу роль відіграє безпека життєдіяльності. Вона має інтегруюче, гуманітарно-технічне і світоглядно-професійне спрямування.

Безпека життєдіяльності вчить студентів опановувати евристичні способи вирішення проблем. За весь період вивчення безпеки життєдіяльності в ВНЗ країни майже весь час вона відносилась до блоку нормативних і тільки з минулого навчального року було рекомендовано вивчати її в циклі «дисципліни за вибором». Усі програми 1995, 1999, 2002, 2011, та остання програма 2016 року, велику увагу приділяли самостійній роботі студентів під час вивчення даної дисципліни. Вища освіта є одним з визначних факторів, який впливає на професійне становлення людини. Від якості вищої освіти, яка пропонується, напряму, залежить успішність кожного окремого індивіда, а також позитивний розвиток усього суспільства в цілому. Серед найважливіших показників успішності освіти є самостійність студентів у процесі подолання навчальних труднощів.

Будь-який спеціаліст, що тільки-но починає свою трудову діяльність повинен мати фундаментальні знання, професійні уміння та навички стосовно свого профілю діяльності, досвід дослідницької та творчої діяльності для рішення нових проблем, досвід соціально-оціночної діяльності. Дві останні складові освіти формуються безпосередньо у процесі самостійної роботи студентів. Останніми роками ВНЗ планомірно переходять до реалізації компетентнісної моделі підготовки спеціалістів, що викликає необхідність

вирішення протиріччя між організацією самостійної роботи, що склалася у ВНЗ і сучасними вимогами до професійної компетентності майбутнього фахівця.

Порівняльному аналізу компетентностної і кваліфікаційної моделей навчання присвячені дослідження вчених С.Н. Глазачева, І.А. Зимней, В.А. Кальній, Г.П. Скамніцької, Е.Г. Сокольнікової, Ю.Г. Татура, А.В. Хутораного, М.А.Чошенова, С.Е. Шинова, Б.Д. Ельконіна. На їх підставі сформульовані вимоги до компетентного спеціаліста, який повинен мати не тільки певний рівень знань, вмінь та навичок, але також зможе їх реалізувати та реалізує в своїй професійній діяльності.

Стаття 50 Закону України «Про освіту» однією з форм організації освітнього процесу виділяє самостійну роботу. В Законі України «Про вищу освіту» стаття 1. «Основні терміни та їх визначення» п.13: компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Серед праць закордонних дослідників проблем освіти (В. Mansfield, M.Linaroe, D.Raven, D.MC.Clelland, Т. Hoffman) компетентність розглядається як внутрішня мотивація у індивіда до якісного здійснення власної професійної діяльності, присутності професійних цінностей і відношення до своєї професії як цінності. Налізація компетентнісного підходу до організації самостійної роботи студентів вишів сприяє ефективності професійної підготовки і її здійснення можливе при дотриманні наступних умов:

- забезпечення контролю за самостійною роботою студентів на підставі моніторингу процесу професійного становлення особистості майбутнього фахівця;
- забезпечення мотиваційно-ціннісного відношення студентів до самостійної роботи шляхом розвитку їх внутрішньої, зовнішньої та процесуальної мотивації;

- методичне оснащення самоорганізації навчальної діяльності студентів з використанням можливостей телекомунікаційних технологій;
- проектування навчальних курсів як системи професійно-орієнтованих задач, рішення яких дозволяє здійснити планомірний перехід від навчальної діяльності студентів до професійної діяльності майбутніх фахівців.

Організація самостійної роботи студентів на підставі компетентнісного підходу до навчання, включає наступні компоненти:

- технологічний, що відображає особливості конструювання навчальних курсів, їх методичне оснащення; способи та форми контролю засвоєння, специфіку взаємодії суб'єктів освітнього процесу;
- педагогічний, що визначає мету, задачі, методологічне і психологічне підґрунтя організації самостійної роботи студентів у ВНЗ.

Виникає нагальна необхідність найскорішого створення комплексу навчально-методичних матеріалів стосовно організації самостійної роботи студентів технічних спеціальностей ВНЗ на підставі компетентнісного підходу до професійної підготовки спеціалістів, які можуть стати основою навчально-методичних програм та посібників.

Організація самостійної роботи студентів у вищій школі на підставі компетентнісного підходу надає можливість особистісного включення студента в засвоєння професійної діяльності і формування у нього професійно-значущих якостей: інтелектуальності, відповідальності, креативності, комунікативності, інформаційної культури, здібності до самоосвіти. Її продуктивність забезпечується органічним поєднанням різноманітних форм навчальної та позанавчальної діяльності в умовах освітнього простору ВНЗ, який розвивається [1].

Орієнтація вищої школи на компетентнісну модель професійної підготовки обумовлена якісними перетвореннями характеру і змісту праці, що ініціює зміни ролі самостійної роботи в процесі навчання студентів з метою забезпечення професіонального мислення, мобільності та адаптивності майбутніх спеціалістів. Її слід розглядати як внутрішньо мотивовану діяльність,

виконання якої вимагає від студентів достатньо високого рівня самосвідомості, рефлексивності, самодисципліни, особистої відповідальності, приносить задоволення як процес самовдосконалення і самопізнання, сприяючи планомірному переходу від навчання до професійної діяльності.

Організація самостійної роботи студентів на підставі компетентнісного підходу забезпечує ефективність професійної підготовки майбутніх спеціалістів при дотриманні комплексу педагогічних умов: забезпечення мотиваційно-ціннісного відношення студентів до самостійної роботи шляхом розвитку їх внутрішньої, зовнішньої та процесуальної мотивації, проектування навчальних курсів як системи професійно орієнтованих задач, рішення яких дозволяє здійснити планомірний перехід від навчальної діяльності студентів до професійної діяльності майбутнього спеціаліста; методичне оснащення самоорганізації навчальної діяльності студентів з використанням можливостей телекомунікаційних технологій; забезпечення контролю за самостійною роботою студентів на підставі моніторингу процесу професійного становлення особистості майбутнього фахівця [1].

Підвищення продуктивності самостійної навчальної діяльності студентів сприяє використанню диференційованого підходу до її організації на підставі виділення груп студентів за характером навчальних проблем. Умовна диференціація студентів за типами професійної освіти необхідна для того, щоб надати їм необхідну допомогу і вибрати оптимальні форми і методи взаємодії в ході навчальної діяльності [3].

Керівництво самостійною роботою студентів в умовах компетентнісної моделі навчання передбачає організаційну, методичну і педагогічну складові. Організаційна складова керівництва самостійною роботою передбачає створення керуючих навчальних посібників, які повинні допомогти студенту зрозуміти логіку побудови дисципліни, що вивчається. Методична складова означає розробку завдань самостійної роботи, в різноманітних формах організації навчального процесу (лекції, семінари, практикуми, заліки, іспити).

Педагогічна складова керівництва роботою студентів пов'язана з

організацією форм співробітництва стимулюючих їх самостійність і творчу активність.

Для більш якісної організації самостійної роботи студентів доцільно як можна ширше використовувати телекомунікаційні технології та інтернет. В якості базового елементу сучасного освітнього середовища необхідно розглядати навчальний сайт, який забезпечує цілодобовий оперативний доступ до методичної, довідкової та організаційно-технічної інформації, збільшуючи питому вагу самостійної роботи студентів, підвищує ефективність їх взаємодії з викладачем, в тому числі за рахунок розвитку комунікативних навичок, здійснення регулярного контролю успішності, адаптація до сучасного інформаційно насиченого соціокультурного середовища[2].

Для оцінки самостійної роботи може бути використана рейтингова система, яка дозволяє здійснити регулярне відслідковування якості засвоєння знань і умінь в навчальному процесі, виконання повного обсягу самостійної роботи. Введення багатобальної системи оцінки дозволяє, з одного боку, відобразити у бальному діапазоні індивідуальні особливості студентів, а з іншої – об'єктивно оцінити у балах зусилля студентів, затрачені на виконання окремих видів робіт (рефератів, участь у роботі наукового гуртка та ін.). При цьому студенти які не здали своєчасно роботу можуть отримати і негативні бали.

Список використаних джерел

1. Трущенко Е.Н. Организация самостоятельной работы студентов Вуза на основе компетентностного подхода к профессиональной подготовке специалистов. Москва 2009, 168 с.
2. Болотов В.А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе. Текст. / В.А. Болотов, В.В. Сериков // Педагогика № 10. – 2004. –С. 8-14.
3. Макаров А.В. Компетентностный подход в проектировании моделей социально-гуманитарной подготовки выпускников вузов Текст. / А.А. Макаров // Социально-гуманитарные знания. 2004. - № 6. – С. 46-62.

ЗАЯВКА

на участь у 48-ій науково-методичній конференції викладачів і аспірантів
«**Науково методичні основи компетентнісного підходу до підготовки
здобувачів вищої освіти**»

Прізвище Опара
Ім'я та по батькові Надія Миколаївна
Науковий ступінь кандидат сільськогосподарських наук
Вчене звання доцент
Посада доцент кафедри безпека життєдіяльності
Телефон 7-34-94
E-mail kafedra_BGD@ukr.net
Тема доповіді Організація самостійної роботи студентів ВНЗ на
підставі компетентнісного підходу до професійної
підготовки здобувачів вищої освіти
Номер секції 4. Секція інженерно-технологічного факультету

Підпис _____